

Håll koll på brunnen

Självklart är det viktigt att en brunn som används har friskt och rent vatten. Men tyvärr är det inte alltid så. I dricksvatten kan det finnas både bakterier och virus, men även kemiska substanser som nitrit, fluorid, tungmetaller eller bekämpningsmedel. Vissa ämnen förekommer naturligt i miljön, andra kan ha spridits av människan.

Vatten ska inte ha någon smak, inte lukta och inte heller vara missfärgat eller grumligt. Är vattnet lite gult eller avviker på något annat sätt så kan det vara ett tecken på obalans i den kemiska sammansättningen. På Gotland är vattnet kalkrikt vilket kan skapa problem med kalkavlagringar i varmvattenberedare, diskmaskiner och tvättmaskiner. Andra ämnen som finns i vatten och som kan ge utfällningar och missfärgningar är till exempel järn och mangan.

På Gotland finns omkring 14 000 enskilda dricksvattenbrunnar. När Region Gotland gjorde sin senaste så kallade 100-undersökning, där man testar 100 slumpvis utvalda privata brunnar, visade det sig att bara en fjärdedel av brunnarna hade tjänligt dricksvatten. I var tredje brunn fann man även höga halter av E.coli-bakterier.

Det är viktigt att som enskild fastighetsägare ha koll på sitt vatten och att ta ansvar för kvaliteten, även om det inte finns några formella krav på provtagningar. Vattenkvaliteten kan förändras över tid och rekommendationen är att göra en analys ungefär vart tredje år. Om små barn dricker vattnet bör provtagning göras oftare.

En vattenanalys kan göras mycket omfattande, men de ackrediterade laboratorierna har ofta ett standardiserat prov som är anpassat för analys av vatten från egen brunn. Det finns två olika sätt att testa vattnet på. Gör man en kemisk analys så tittar man på estetisk, kemisk och teknisk påverkan. Med en mikrobiologisk analys studerats bakterier och mikroorganismer. En fullständig kemisk och biologisk analys kostar runt 1500-2000 kronor. Misstänker man att sitt vatten är påverkat bör man ta kontakt med ett ackrediterat labb eller miljö- och hälsoskyddsavdelningen på Region Gotland om vilken typ av analys som bör göras. Tänk på att proverna kan ge olika svar beroende på årstid. Vid vårsmältning och höga vattenflöden kan ytvatten ha en större inverkan på brunnen. Provtagning under sommar eller sen höst visar om kvaliteten påverkas när grundvattennivåerna är låga.

Det allra vanligaste är att brunnen antingen är borrarad eller grävd. Borrade brunnar hämtar vatten långt ner i vattenmagasin medan grävda brunnar tar vatten som finns i materialet ovan berggrunden. Olika brunnstyper är mer eller mindre känsliga för olika typer av påverkan. En grävd brunn är förhållandevis grund och påverkas ofta snabbare av regn och ytvatten, vilket gör att bakterier från jorden lättare tränger in. Borrade brunnar däremot innebär en större risk för exempelvis saltinträngning. Det är svårt att säga att den ena typen är bättre än den andra, det är helt enkelt de hydrogeologiska förutsättningarna på en viss plats som styr.

Brunnshygien

Ofta beror dålig vattenkvalitet på bristfällig konstruktion eller eftersatt skötsel. Se därför till att:

- Foderröret* sticker upp ordentligt ovan mark.
- Brunnslocket är tätt så att inga djur eller annat kan ta sig ner i brunnen. Brunnen ska dock vara ventilerad med ett lufthål eller luftningsrör, se till att detta är försett med nät.
- Se till att ytvattenavledningen från brunnen fungerar bra och att det inte samlas ytvatten kring brunnen. Vatten ska inte heller läcka ned utefter foderröret.
- Eventuella genomföringar till foderröret ska vara täta
- Foderrörets infästning i berget ska vara tät
- Låt inte brunnen bli överväxt. Det är lättare att se eventuella brister om brunnen inte är täckt av växter.

*Foderrör används främst i borrade brunnar och är det rör som hindrar att jord och ytvatten kommer in i borrhålet. Foderröret börjar vanligtvis en bit över markytan och sitter en bit ner i berget.